



Sygn. akt III CSK 248/09

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 maja 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Kwaśniewski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Dariusz Dończyk

SSN Wojciech Katner

w sprawie z powództwa K. P.

przeciwko A. G.-K. Komornikowi Sądowemu Rewiru I przy Sądzie Rejonowym w S. i G.
N.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej

w dniu 27 maja 2010 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 16 kwietnia 2009 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala skargę kasacyjną i zasądza od powoda na rzecz każdego z pozwanych po 3600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

W procesie o zapłatę odszkodowania za skutki wadliwie prowadzonej egzekucji Sąd I instancji uchylił wyrok zaoczny z dnia 12 grudnia 2007 r. i oddalił powództwo w całości wobec obydwu pozwanych. W ocenie tego Sądu powód nie wykazał, aby na skutek działań komornika doznał szkody, uznając za niewystarczające twierdzenia powoda, że na skutek czynności egzekucyjnych komornika, mających na celu zabezpieczenie roszczenia, powód poniósł szkodę w postaci utraty spodziewanych zysków w następstwie utraty kontrahentów.

Sąd drugiej instancji oddalił apelację powoda. Uznał, że nie było podstaw do wydania wyroku zaocznego, tak ze względów merytorycznych, jak i formalnych. Zaaprobował stanowisko Sądu pierwszej instancji, że powód nie wykazał w niniejszej sprawie ani bezprawności działania pozwanych, ani powstania szkody i jej wysokości, ani związku przyczynowego pomiędzy zachowaniem pozwanych a szkodą. Nadto uznał, że pozew nie nadawał się do nadania biegu bez wezwania powoda do podania imienia i nazwiska pozwanego, a Sąd I instancji przyjął przedmiotowe uzupełnienie pozwu w formie ustnej do protokołu rozprawy pod nieobecność pozwanego. Zarazem Sąd Apelacyjny stwierdził, że nie było podstaw do odrzucenia sprzeciwu z dnia 30 stycznia 2008 r. i z dnia 22 lutego 2008 r., a zatem zasadnie Sąd I instancji, uwzględniając zażalenie pozwanej, uchylił swoje postanowienie o odrzuceniu sprzeciwu postanowieniem z dnia 26 lutego 2008 r. Jednakże nawet uchybienie procesowe w wydaniu tego ostatnio wymienionego postanowienia było - w ocenie Sądu odwoławczego - niemożliwe do uwzględnienia na etapie rozpoznania apelacji, gdyż obecny na rozprawie powód wraz z pełnomocnikiem nie zgłosił zastrzeżenia w trybie art. 162 k.p.c., a uczynił to nieskutecznie dopiero w piśmie z dnia 12 marca 2008 r. Sąd Apelacyjny uznał za trafną ocenę Sądu I instancji, że powód nie udowodnił bezprawności działania pozwanych i nie wykazał żadnej szkody, a nadto przyjął, że dochodzonego roszczenia nie dowodzą przedłożone przez powoda dokumenty.

Powód zaskarżył w całości wyrok Sądu Apelacyjnego opierając skargę kasacyjną na zarzutach mieszczących się w ramach drugiej podstawy kasacyjnej. Skarżący zarzucił naruszenie:

- art. 378 § 1 k.p.c poprzez wykroczenie przez Sąd Apelacyjny poza granice apelacji stron;

- art. 380 k.p.c. w zw. z art. 344 k.p.c. poprzez oparcie orzeczenia na sprzeciwie pozwanej od wyroku zaocznego, który to sprzeciw został odrzucony prawomocnym, nigdy nie zaskarżonym postanowieniem;
- art. 187 w zw. z 126 k.p.c. wskutek przyjęcia, że zamieszczenie imienia i nazwiska pozwanego w treści pozwu, a nie w jego nagłówku nie stanowi oznaczenia strony;
- art. 193 k.p.c. poprzez przyjęcie, że potwierdzenie nazwiska pozwanego w protokole rozprawy stanowi przedmiotową zmianę powództwa;
- art. 162 k.p.c w zw. z art. 380 k.p.c w wyniku przyjęcia, że pełnomocnik powoda zobowiązany był do złożenia do protokołu zastrzeżenia dotyczącego postanowienia w przedmiocie przywrócenia terminu do złożenia sprzeciwu od wyroku zaocznego i zwolnienia z opłaty pod rygorem utraty możliwości powoływania się na te okoliczności w postępowaniu odwoławczym.

Powód wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia oraz orzeczenia Sądu I instancji oraz o utrzymanie w mocy wyroku zaocznego z dnia 12 grudnia 2007 r.

W uzasadnieniu skargi kasacyjnej powód akcentuje okoliczność, że prawomocnie odrzucony postanowieniem z dnia 26 lutego 2008 r. sprzeciw pozwanej z dnia 30 stycznia 2008 r. od wyroku zaocznego, wobec braku zaskarżenia tego postanowienia, nie mógł być podstawą uchylenia wyroku zaocznego, jak błędnie przyjął to Sąd Apelacyjny wykraczając poza swoje kompetencje w postępowaniu apelacyjnym.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powoda pozwany G. N. wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej w całości i o zasądzenie na jego rzecz od powoda kosztów procesu, wywodząc, że o bezzasadności zarzutów naruszenia przepisów procesowych, mogącego mieć istotny wpływ na treść wyroku, świadczy nieudowodnienie zasadności roszczenia w znaczeniu materialnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na uwzględnienie wobec braku podstaw do przyjęcia, że spełnione zostały obie ustawowe kumulatywne przesłanki zaistnienia drugiej podstawy kasacyjnej, a określone w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.

Z mocy uchwały składu siedmiu sędziów z dnia 31 sierpnia 2008 r. III CZP 49/07, mającej moc zasady prawnej (OSNC 2008, Nr 6, poz. 55), sąd drugiej instancji związany jest zawartymi w apelacji zarzutami naruszenia prawa procesowego, biorąc z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Taki zakres związania Sądu odwoławczego zarzutami apelacji oznacza, że rozpoznając sprawę w granicach apelacji z mocy art. 378

§ 1 k.p.c Sąd ten nie może wykroczyć poza sformułowane w apelacji zarzuty naruszenia przepisów prawa procesowego. Zasadnie przeto wywiódł skarżący, że Sąd Apelacyjny naruszył przepis art. 378 § 1 k.p.c przesądzając o zasadności uchylenia postanowienia Sądu pierwszej instancji o odrzuceniu sprzeciwu pozwanej, także z dnia 30 stycznia 2008 r., w sytuacji, w której powód takiego rozstrzygnięcia o odrzuceniu tego sprzeciwu ani nie kwestionował w apelacji, ani też wcześniej nie zaskarżono takiego postanowienia zażaleniem. Zważyć bowiem należy, że postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu 26 lutego 2008 r. Sąd Okręgowy odrzucił sprzeciw złożony w dniu 30 stycznia 2008 r. od wyroku zaocznego z dnia 12 grudnia 2008 r., natomiast drugim postanowieniem wydanym na rozprawie w tym samym dniu, tj. 26 lutego 2008 r. uchylił postanowienie z dnia 22 stycznia 2008 r. odrzucając jedynie wcześniejsze sprzeciwy strony pozwanej z dnia 13 grudnia 2007 r. i 7 stycznia 2008 r. od tego samego wyroku zaocznego z dnia 12 grudnia 2007 r. Rację ma więc skarżący o tyle, że postanowienie z dnia 26 lutego 2008 r. odrzucające sprzeciw pozwanej z dnia 30 stycznia 2008 r., nie zostało przez Sąd uchylone i uprawomocniło się, ponieważ to ostatnie postanowienie nie było zaskarżone zażaleniem pozwanej. Uznając zasadność postanowienia Sądu I instancji uchylającego jego wcześniejsze postanowienia o odrzuceniu sprzeciwu także i z dnia 30 stycznia 2008 r. Sąd Apelacyjny naruszył więc art. 380 k.p.c pośrednio rozpoznając, bez wniosku strony, postanowienie sądu pierwszej instancji odrzucające wymieniony sprzeciw i to podlegające zaskarżeniu w drodze zażalenia, które jednak nie zostało wniesione przez pozwaną od tego orzeczenia.

Również i zarzut naruszenia art. 187 k.p.c w zw. z art. 126 k.p.c., wskutek przyjęcia, że zamieszczenie imienia i nazwiska pozwanego w treści pozwu, a nie w jego nagłówku nie stanowi prawidłowego oznaczenia strony i nie pozwala nadaniu biegu tak sformułowanemu pozwowi, ocenić należało jako zasadny. Zgodnie z art. 126 § 1 pkt 1 k.p.c. powód podał w pozwie imiona i nazwiska pozwanych, choć uczynił to dopiero w ostatnim akapicie uzasadnienia pozwu, a nie w jego części wstępnej. Okoliczność ta nie może jednak przesądzać stanowczo o kwalifikowaniu jej jako braku uniemożliwiającego nadanie biegu takiemu pismu procesowemu. Dopuszczalne jest bowiem uściślenie oznaczenia strony przez sąd w toku postępowania, byle tylko jej oznaczenie nie polegało na wskazaniu nowego podmiotu prawa cywilnego. Nieprecyzyjne zatem oznaczenie w pozwie strony pozwanej nie daje podstaw do odrzucenia pozwu, gdy z przebiegu procesu jest widoczne, kogo powód miał zamiar pozwać. Uściślenie oznaczenia strony przez sąd drugiej instancji nie może jedynie sięgać tak daleko, by

rodziło wątpliwości odnośnie do tego, jakiej osoby oznaczenie sądu dotyczy. Także powód może uściślić oznaczenie strony pozwanej, jeżeli nie prowadzi ono do naruszenia tożsamości stron. Należy bowiem odróżnić niewłaściwe oznaczenie strony od niewłaściwego doboru podmiotów procesu – to pierwsze pozwala na dopuszczalne uzupełnienie lub konkretyzację (lecz nie na zmianę) pierwotnego oznaczenia strony (postanowienie SN z dnia 9 sierpnia 2000 r., I CKN 748/00, niepubl.; wyrok SN z dnia 1 kwietnia 2003 r., II CKN 1422/00, niepubl.; postanowienie SN z dnia 4 lutego 2004 r. I CK 342/03, niepubl.; wyrok SN z dnia 28 kwietnia 2004 r., V CK 472/03, niepubl., postanowienie SN z dnia 10 czerwca 2005 r., II CK 718/04, niepubl.). Osoba domagająca się odszkodowania z tytułu poniesionej szkody ma obowiązek wskazać w pozwie imię i nazwisko komornika, który ją wyrządził (wyrok SN z dnia 27 marca 2008 r., II CSK 482/07, M. Praw. 2008/9/452), czyniąc to w taki sposób, by indywidualizowało to w sposób dostateczny osobę odpowiedzialną za wyrządzenie szkody, co jest jednak możliwe do dokonania także w uzasadnieniu pozwu.

Zasadność wskazanych wyżej zarzutów procesowych nie może być jednak utożsamiana z wystąpieniem uzasadnionej drugiej podstawy kasacyjnej, ponieważ naruszenie przepisów procesowych objętych powyższymi przepisami nie mogło mieć istotnego wpływu na wynik sprawy. Zważyć bowiem należy, że Sąd Apelacyjny dopatrył się braku podstaw do wydania wyroku zaocznego przede wszystkim ze względów merytorycznych, oceniając twierdzenia powoda jako budzące uzasadnione wątpliwości w kontekście zgłoszonego żądania. Sąd odwoławczy następnie w pełni zgodził się ze stanowiskiem Sądu pierwszej instancji, że powód nie wykazał ani bezprawności działania pozwanych, ani powstania własnej szkody i jej wysokości, ani związku przyczynowego pomiędzy zachowaniem pozwanych a szkodą. Te negatywne ustalenia faktyczne co do braku wykazania wszystkich materialnoprawnych przesłanek deliktowej odpowiedzialności odszkodowawczej, którymi to ustaleniami Sąd Najwyższy jest związany (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), przesądzają o tym, że wykazane naruszenia wskazanych wyżej przepisów procesowych nie mogły mieć istotnego wpływu na wynik sprawy, co wyklucza uznanie skargi kasacyjnej za opartą na uzasadnionej podstawie.

Natomiast pozostałe dwa zarzuty skargi kasacyjnej okazały się chybione. Wbrew stanowisku skarżącego, Sąd Apelacyjny nie przyjął przypisywanego mu stanowiska, że potwierdzenie nazwiska pozwanego dokonane na rozprawie do protokołu stanowi zmianę przedmiotową powództwa, ponieważ Sąd ten wyraźnie ocenił takie działanie jedynie jako: „...przedmiotowe uzupełnienie pozwu...”, a obu tych pojęć nie można

przecież utożsamiać. W tej sytuacji nie doszło do naruszenia art. 193 k.p.c., który dotyczy wyłącznie zmiany powództwa, a nie uściślenia oznaczenia strony procesu.

Brak jest również podstaw do uznania zasadności zarzutu naruszenia art. 162 k.p.c. w zw. z art. 380 k.p.c. Wbrew stanowisku skarżącego, Sąd Apelacyjny nie przyjął istnienia obowiązku powoda do złożenia zastrzeżenia do protokołu w trybie art. 162 k.p.c. pod rygorem utraty możliwości powoływania się na określoną okoliczność w postępowaniu odwoławczym. Sąd ten stwierdził jedynie, że niezgłoszenie w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, w trybie art. 162 k.p.c., uchybienia procesowego Sądu uniemożliwia jego uwzględnienie na etapie rozpoznania apelacji. Innymi słowy, Sąd Apelacyjny nie przyjął istnienia obowiązku powoda w tym zakresie, natomiast przyjął, że nieskorzystanie przez powoda z jego uprawnienia w sposób określony w art. 162 k.p.c. wywołuje skutki procesowe określone tym przepisem. Stanowisko takie jest w pełni uzasadnione. Zgodnie z art. 162 k.p.c. niepodniesienie przez stronę zarzutu naruszenia przepisów postępowania w sposób określony w tym przepisie oznacza bezpowrotną utratę tego zarzutu w dalszym toku postępowania, a więc także i w postępowaniu apelacyjnym i kasacyjnym, chyba, że chodzi o przepisy prawa procesowego, których naruszenie sąd powinien wziąć pod rozwagę z urzędu, albo że strona nie zgłosiła zastrzeżeń bez swej winy (wyrok SN z dnia 3 czerwca 2009 r., IV CSK 96/09, niepubl.; uchwała SN z dnia 27 października 2005 r., III CZP 55/05, OSNC 2006/9/144).

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji, działając na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego zasądzonych na rzecz pozwanego G. N. orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i art. 99 k.p.c. oraz na podstawie § 6 pkt 7 w zw. z § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.), natomiast o kosztach tego postępowania zasądzonych na rzecz pozwanej A. G.-K. orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz na podstawie § 6 pkt 7 w zw. z § 13 ust. 4 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).